

**Starovice** (okr. Břeclav)**Prostor západně intravilánu obce, parc. č. 4997.**

Mladší doba bronzová, věteřovská kultura. Sídliště. Záchranný výzkum.

Lokalizace: Y: 594018 X: 1188417, Y: 594092 X: 1188638, Y: 594212 X: 1188599, Y: 594143 X: 1188385.

Stavba probíhala při západním okraji intravilánu obce na výrazném návrší (nadmořská výška cca 225 m).

Návrší je ohraničeno prudkými svahy především z jihu a východu (zde převýšení až 30 m). Ve směru na sever má svah mírný sklon až do prostoru nivy Starovického potoka. Směrem na západ návrší přechází ve výraznou ostrožnu (kóta 243,1) obklopenou ze všech stran prudkými svahy. Jde zcela jistě o místo, které bylo v minulosti intenzivně využíváno, o čemž svědčí i nárůst archeologických situací v tomto směru.

Vlastní prostor stavby se nachází na mírném východním svahu, který je ukončen téměř rovinou, patrně uměle dotvořenou v průběhu novověku. V té době, ale i před vlastním počátkem stavby, se v prostoru nacházely záhumenky a sady, případně vinice. Využití pozemků v minulosti bylo možné interpretovat i na základě zjištěných archeologických struktur.

Pod cca 50–60 cm mocnou vrstvou ornice (nadloží) se nacházelo geologické podloží. Vyskytují se zde relativně pestré směsice světlých jílovců a písčitéch jíílů (třetihorní karpatský flyš), v omezené míře potom sprašové hlíny.

Záchranný archeologický výzkum byl realizován v červenci a následně říjnu až prosinci 2019. Už v průběhu skrývky buldozerem bylo jasné, že se v prostoru stavby nachází pozůstatek sídliště z mladší doby kamenné a starší doby bronzové (povrchové nálezy keramiky, kamenná industrie). Tato domněnka se potvrdila i při dodatečné skrývce, kdy se v ploše podařilo identifikovat několik stovek sídlištních objektů koncentrovaných na zhruba 5 místech.

Před vlastní antropogenní aktivity lze datovat různé geologické pochody (patrně erozní, svahové apod.), díky kterým se původně značně členité jílovité podloží zarovnal a zaplnilo několik depresí, vývratů a terénních nerovností. Tento jev nebylo snadné bez exkavace jednoznačně interpretovat. K tomuto problému bylo přistupováno z hlediska archeologie jako k zahloubeným kontextům a odpovídá tomu i číslování objektů a uložení. Jde tak např. o objekty číslo 500, 578, 592, 606 a 607 atd. (blíže v kontextových tabulkách – Bíško 2020), a zejména objekt číslo 598, kde uložení zabírá celý střed zkoumané plochy.

Do těchto sedimentárních vrstev byly zahloubeny mladší objekty datovatelné především do období mladší fáze lengyel-ské kultury z přelomu neolitu a eneolitu (viz oddíl Neolit), dále mladší fáze věteřovské kultury, kultury středodunajských popelnicových polí a velatické kultury.

Ze starší, střední a mladší doby bronzové se dochovaly především zásobní jámy také s bohatými nálezy (velké části nádob, drobné bronzové předměty – plíšek). Nejčastěji je zde zastoupena věteřovská kultura, do které je možné zařadit i část domu se žlábkovitou konstrukcí (šířka 5 × minimálně 7 m, obr. 13). Mladší období doby bronzové jsou zastoupena několika blíže nespecifikovatelnými sídlištními jámami.

Záchranným výzkumem v roce 2019 se podařilo zdokumentovat část pravěkého sídliště v tomto prostoru zatím unikátního. Vzhledem ke geomorfologii terénu jde navíc o výšinný areál, v jehož pokračování (ve směru na západ) je možné očekávat i struktury charakteru valu, příkopu či jiných druhů ohrazení.

**Literatura**

Bíško, R. 2020: *Starovice. Výstavba IS pro 41 RD – Starovice – BR4.* PŘEMYSL VESELÝ invest, s.r.o. Rkp. nálezné zprávy MTX202000073. [cit. 2020-04-06]. Uloženo: Archiv nálezných zpráv Archeologického ústavu AV ČR, Brno, v. v. i. Dostupné také z: Digitální archiv Archeologické mapy České republiky <https://digiarchiv.aiscr.cz/id/M-TX-202000073>.

**Summary**

Starovice (Břeclav District). During the archaeological rescue excavation, the settlement of Early and Late Bronze Age was found.

Richard Bíško, Petr Kos



**Obr. 13.** Starovice. Základy domu z období starší doby bronzové, pohled od jihovýchodu. Foto R. Bíško.

**Fig. 13.** Starovice. Foundations of the house from the Early Bronze Age, view from south-east. Photo by R. Bíško.

**Šebetov** (okr. Blansko)**„Stráně“.**

Mladší doba bronzová, kultura lužických popelnicových polí. Depot. Průzkum detektorem kovů.

Dne 28. 10. 2019 byl na katastru obce Šebetov po hluboké orbě na známé lokalitě z období popelnicových polí při povrchové prospekci spolupracovníky Muzea regionu Boskovicka, manželé Širůčkovými, nalezen zlomkový bronzový depot. K místu nálezu byla ihned přivolána archeoložka. Depot byl objeven v hloubce 40 cm (ornice) beze stop po výkopu, mezi předměty byla výplň tmavší (možná kulturní vrstva), po vybrání všech předmětů bylo v hloubce 48–52 cm od povrchu dosaženo podloží. Z místa nálezu bylo postupně kresebně a fotograficky dokumentováno a vyzdvíženo celkem 70 předmětů, z toho 21 zlomků srpů (jeden celý a jeden téměř celý exemplář), 4 zlomky kopí, 8 zlomků mečů (kromě zlomků čepelí i jedna samostatná rukojeť meče liptovského typu – jedná se tak o první známý nález v oblasti Malé Hané), 8 zlomků seker (zastoupen je typ sekery s tulejí a sekera s lištami), 3 zlomky plechu, náramek, dva zlomky tyčinky, dlátka, zlomek nože a dýky a 20 kusů různých slitků (obr. 14).

Předměty z depotu jsou vesměs výrobní zmetky (špatně odlité nebo poškozené předměty), zlomky různých předmětů a části slitků a představují tak zásobu bronzové suroviny pro metalurgickou dílnu. V okruhu do 20 m od místa nálezu byly pak nalezeny další slitky (20 ks) a sekera s laloky. Celková hmotnost vyzvednutého depotu byla 10,7 kg (z toho slitky 5,8 kg). Další slitky získané z ornice v okolí depotu pak vážily 4,7 kg. Nálezo-  
vý soubor se tak vyznačuje pro tuto oblast neobvykle velkým zastoupením suroviny ve formě slitků.

Sídlištní lokalita „Stráně“ je známa z povrchových sběrů L. Šlesingerové (2005; keramický materiál je uložen ve sbírkách Muzea regionu Boskovicka) a zřejmě se bude jednat o lokalitu větší rozlohy. V roce 2013 byl jihovýchodně od lokality nalezen zlomkový bronzový depot, označený jako Šebetov 1, obsahující 214 předmětů (Malach et al. 2016), v posledních letech odsud byly získány ojedinělé bronzové artefakty.

Datace hromadného nálezu se na základě některých charakteristických předmětů (srpy, sekery, náramek a především rukojeť meče liptovského typu) pohybuje ve stupních HA1–HA2. V rámci průběžného číslování bronzových depotů z území Malé Hané (Salaš, Jarůšková 2017) náleží tomuto depotu označení Šebetov 4 a je prozatím datován do staršího až středního období popelnicových polí.

## Literatura

Malach, R., Štrof, A., Hložek, M. 2016: *Nová depozita kovové industrie doby bronzové v Boskovické brázdě*. Pravěk. Supplementum 32.

Brno: Ústav archeologické památkové péče Brno, v. v. i.

Salaš, M., Jarůšková, Z. 2017: Poznámky k současnému stavu fondu metalických depotů doby popelnicových polí v regionu Malé Hané. *Pravěk* Nová řada 25, 119–136.

## Zusammenfassung

Šebetov (Bez. Blansko), „Stráně“. Ältere-mittlere Urnenfelderzeit. Depotfund. Detektorsuche.

Zuzana Jarůšková



Obr. 14. Šebetov. Výběr předmětů z depotu Šebetov 4. Foto Z. Jarůšková.

Abb. 14. Šebetov. Auswahl aus dem Depotfund Šebetov 4. Foto Z. Jarůšková.

## Tišnov (okr. Brno-venkov)

### Ulice Wagnerova.

Lužická a slezská fáze kultury lužických popelnicových polí. Sídliště. Záchraný výzkum.

Lokalizace: S-JTSK – 1143127.42:609260.86, 1143106.68:609240.49, 1143137.55:609220.00, 1143156.65:609228.31.

V souvislosti s plánovanou výstavbou nové výrobní haly uskutečnili pracovníci Ústavu archeologické památkové péče Brno, v. v. i., v listopadu a prosinci roku 2019 záchraný archeologický výzkum na pozemku s parc. č. 2053/19 při jihozápadní straně jihovýchodního konce ulice Wagnerova. Dotčený pozemek se rozkládá v prostoru známé archeologické lokality na úpatí jihozápadního svahu kopce Klucanina, kde byl již v roce 1886 při výstavbě železnice nalezen depot 12 bronzových nápažníků či náožníků z mladšího stupně doby popelnicových polí (Salaš 2005, 463–464, tab. 454–455). Další nálezy lužické a slezské fáze kultury lužických popelnicových polí zde byly postupně získávány v 50. letech při budování a úpravách textilní továrny (Nekvasil 1958) a také na přelomu roků 2017 a 2018 při rekonstrukci kanalizace v souběžné ulici Brněnská (Přichystal 2019).

Po skrývce se ukázalo, že většinu plochy pokrývají navážky, zbytky podorničí a svahové sedimenty, které mohly být odstraněny jen v její severovýchodní třetině, kde měl vzniknout vodorovný zářez v mírně svažitém terénu. V uvedeném prostoru byly zachyceny zbytky kulturní vrstvy a 175 zahloubených sídlištních objektů, z nichž naprostou většinu bylo možné na základě získaného materiálu datovat do lužické a slezské fáze kultury lužických popelnicových polí (viz oddíl Neolit v tomto čísle). Kromě zásobních jam s charakteristickými podhloubenými stěnami byl odkryt značný počet kulevých jam, které nejspíše reprezentují původní zástavbu osady nadzemními domy.

## Literatura

Nekvasil, J. 1958: Sídliště lidu popelnicových polí v Tišnově. *Přehled výzkumů* 1957, 42.

Přichystal, M. 2019: Tišnov (okr. Brno-venkov). *Přehled výzkumů* 60(1), 243.

Salaš, M. 2005: *Bronzové depoty střední až pozdní doby bronzové na Moravě a ve Slezsku I. Text; II. Tabulky*. Brno: Moravské zemské muzeum.

## Zusammenfassung

Tišnov (Bez. Brno-venkov), Wagnerova StraÙe. Lausitzer und schlesische Phase der Lausitzer Urnenfelderkultur. Siedlung. Rettungsgrabung.

Michal Přichystal

## Tvarožná (okr. Brno-venkov)

### „Za humny“, parc. č. 803.

Starší doba bronzová. Sídliště. Záchraný výzkum.

Lokalizace: WGS-84: 49.1963242N, 16.7717719E; 49.1965819N, 16.7737353E.

Během budování II. etapy skupinového vodovodu Šlapanicko byly roku 2019 v cestě nad bývalým hliníkem tvaroženské cihelny porušeny dva objekty ze starší doby bronzové. Jeden představoval příčný průřez masivním žlabem s atypickými zlomky pravěké keramiky, druhý pak klasickou zásobní jámu s keramikou hlásící se snad ke staršímu období únětické kultury.